

A TANTÁRGY ADATLAPJA

A Református Egyház 18-19 századi története

Istoria Bisericii Reformate în secolele 18-19)

Egyetemi tanév 2025-2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Református Tanárképző Kar
1.3. Intézet	Református Tanárképző Kar
1.4. Szakterület	Valláspedagógia
1.5. Képzési szint	Mesterképzés (MA)
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Valláspedagógia
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		A Református Egyház 18-19 századi története				A tantárgy kódja	A Református Egyház 18-19. századi története (TMM2317)
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			Dr. Gudor Kund Botond				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			Dr. Gudor Kund Botond				
2.4. Tanulmányi év	I.	2.5. Félév	1	2.6. Értékelés módja	V	2.7. Tantárgy típusa	kötelező – alap

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	1	3.3 szeminárium/labor/projekt	3
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5 előadás	14	3.6 szeminárium/labor	42
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					
3.5.1 Tankönyv tanulmányozása					
3.5.2 Jegyzetek tanulmányozása					
3.5.3. A szakirodalom tanulmányozása					
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					14
Szemináriumok, házi feladatok, referátumok, esszék kidolgozása					14
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek: kétirányú kommunikáció a tárgyfelelőssel					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					14 x14
3.8. A félév összóraszám					154
3.9. Kreditszám					6

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	Nincs
4.2. Kompetenciabeli	Történelmi adatok önálló összegyűjtése, elemzése és értelmezése, szövegértés és kivonatolásképessége, objektív szemléletmód képessége

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none">• Okostábla, Microsoft Teams, Az órán való aktív részvétel• Kiadott tananyag tanulmányozása• Felkészülés órákra
<ul style="list-style-type: none">• 5.2. A szeminárium lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none">• Okostábla, Microsoft Teams,• Intézeti könyvtár• A szemináriumi órákon történő aktív részvétel• A kiadott szemináriumi anyag áttanulmányozása• A szemináriumi dolgozat készítése és bemutatása

6.. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

Kognitív kompetenciák:

1. A hatékony történelemkutatás módszereinek alkalmazása

A hallgató képes önállóan használni az egyháztörténeti kutatás eszköztárát (forráskritika, levéltári munka, kronológiai rendezés, szövegértelmezés), és ezek alapján tudományos következtetéseket levonni.

2. Egyháztörténelmi értékek azonosítása és kontextuális értelmezése

Képessé válik a reformáció korszakának teológiai, intézményi és kulturális értékeit felismerni, és történeti kontextusban értelmezni azokat (pl. ellenreformáció, hitvallás, fejedelmi abszolutizmus, reformkor, forradalom, szabadságharc).

3. Egyéni és közösségi kutatási tervek kidolgozása és strukturált megvalósítása

Képes csoportos vagy önálló kutatási projekt tervezésére és lebonyolítására (pl. református egyházközségek története, helyi reformációs emlékek feldolgozása), világos ütemtervvel és célkitűzésekkel. Tudományos és akadémiai szintű dolgozatokat készít elő és dokumentál

4. Kritikai, értékelő és reflektív gondolkodásmód kialakítása

Képes különböző történeti forrásokat és narratívákat összevetni, kritikusan értelmezni a múlt tanulságait, és azok alapján saját szemléleti vagy világnézeti pozícióját is reflektálni. Értékeli a tudományos történelmi dokumentumokat:

5. Felekezeti érzékenység és vallási tolerancia fejlesztése.

A hallgató felismeri a 18.-19. századi felekezeti helyzetet (felvilágosodás, ellenreformáció, állami reform, Habsburg integráció, oktatáspolitikai, reformkorszak, szabadságharc, vallási únió) értékeit és konfliktusait, és ezekből mai interkonfesszionális helyzetekre nézve is érzékeny következtetéseket tud levonni.

6. A protestáns reformáció főbb 18.-19. századi képviselőinek és eszméinek szakszerű bemutatása

Ismeri és érti az ellenreformáció és reformáció kapcsolatát, a fejedelmek végnapjait, Erdély nagyformátumú 18. századi politikusait, a Rákóczi szabadságharcot, a reformkort, a vallási uniót és az ellenreformációt és képes azok hatását bemutatni.

7. Teológiai források és hitvallási dokumentumok értelmezése történeti szempontból

A hallgató képes a korszak 18.- 19. századi vallási felvilágosodását, a Habsburg integráció, a Carolina Resolutio, a szabadságharc és ellenreformáció, valamint a kor teológiai iratainak elemzésére, azok történeti és dogmatikai értelmezésére.

8. A reformáció intézményi és társadalmi hatásának elemzése

Képes átlátni, hogyan alakította át a reformáció a 18.- 19. századi iskolai rendszert, az egyházi berendezkedést, a Főkonzisztórium működését, a Habsburg uralkodóház törvényalkotását a vallási közösségek társadalmi szerepét (iskolapolitika, peregrináció, felvilágosodás).

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Transzverzális kompetenciák</p>	<p>A transzverzális kompetenciákat a Bloom-taxonómia (Bloom-taxonómia: a tudásszintek rendszere) szintje és az EQF (European Qualifications Framework) szintű leírás (szint 4–6) kulcskompetenciáinak típusa szerint állapítottuk meg:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Történeti források kritikus elemzése és értékelése: elemzés – értékelés. Kognitív – Kulcskompetencia: Történettudományi és kritikai gondolkodás 2. . Önálló kutatási terv készítése és megvalósítása. Kritikusan gondolkodik: teremtés – tervezés – alkalmazás Kulcskompetencia: Módszertani – Tervezés, projektmenedzsment, kutatás 3. . Vallási sokszínűség és felekezeti érzékenység értelmezése: megértés – értékelés. Kulcskompetencia: Interkulturális és vallási toleranciát fejlesztő kompetencia 4. Reflektív gondolkodás történelmi és személyes szinten: értékelés – teremtés Kulcskompetencia: Személyes és metakognitív reflexió 5. Teológiai dokumentumok történeti kontextusba helyezése. Filozófiai, etikai és vallási ismereteket alkalmaz:: megértés – elemzés Kulcskompetencia: Szakterületi – Teológiai hermeneutika, történeti értelmezés 6. Közösségi értékek felismerése és közvetítése: megértés – alkalmazás. Kulcskompetencia: Szociális és kulturális kompetencia 7. Hiteles történelmi kommunikáció szóban és írásban: alkalmazás – értékelés Kulcskompetencia: Kommunikációs – tudományos és interperszonális kommunikáció 8. Történeti példák integrálása pedagógiai és erkölcsi nevelésbe: teremtés – értékelés. Kulcskompetencia: Didaktikai és értékalapú nevelési kompetencia
--	--

6.2. Tanulási eredmények

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Ismeretek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A hatékony történelemkutatás eszközei és módszerei alkalmazása. - Az egyháztörténelmi értékek azonosítása és értelmezése. - Egyéni és közösségi kutatási tervek cselekvései ütemtervez elkészítése. - Kritikai építő értelmezés, elemzés és önértékelés. - Vallási tolerancia és a felekezeti érzékenység fejlesztése.
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Képességek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A következetes munka, pontos adatkezelés. - Az egyháztörténelmi folyamatok megfigyelésének, megértésének, értelmezésének képessége. - Hatékony munkamódszer alkalmazása. - Tudományos távolságtartás és elfogulatlanság képességének fejlesztése. - Saját szakmai látásmód kialakítása, stratégiaépítés fejlesztése. - Önálló kutatása képessége. - A másokkal való együttműködés, csoportos munka és megbeszélés képessége.

Felelősség és önállóság	<p>Tudás és megértés szintjén</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a 18.-19. századi protestáns reformáció történelmi hátterét, főbb eseményeit, intézményeit és teológiai irányzatait. • Megérti a reformáció egyház- és oktatástörténeti jelentőségét, különös tekintettel a magyarországi és erdélyi református hagyományra. • Képes értelmezni az egyháztörténeti forrásokat (hitvallások, zsinati határozatok, prédikációk stb.) történelmi kontextusban. <p>Képességek szintjén</p> <ul style="list-style-type: none"> • Önállóan végez forráselemzést és képes alkalmazni az egyháztörténeti kutatás alapvető módszereit. • Megfogalmaz és lebonyolít egyéni vagy csoportos kutatási projektet a reformáció korára vonatkozóan (pl. helyi gyülekezettörténet, életrajzi kutatás). • Képes a történeti, teológiai és kulturális eltéréseket toleráns, felekezeti érzékenységgel kezelni, különös figyelemmel a mai ökumenikus párbeszéd kihívásaira. <p>Felelősség és önállóság szintjén</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vállalja a felelősséget saját tanulmányi teljesítményéért, képes a tanulási folyamatát reflektíven értékelni és továbbfejleszteni. • Erkölcsi és szellemi felelősséggel viszonyul a történelmi és teológiai értékekhez, valamint azok hiteles és hitet építő közvetítéséhez a tanári szolgálatban. • Konstruktívan vesz részt közösségi tanulási helyzetekben (pl. szemináriumi vita, prezentáció), és felelősséget vállal a csoportos eredményekért.
-------------------------	--

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A tárgy célja megismertetni a hallgatókkal a 18. századi Református Egyházhoz kapcsolódó erdélyi eseményeket, az Erdélyi Református Egyház Habsburg Birodalomba való beilleszkedésének körülményeit és a teológiatörténeti hátterét, illetve annak 18. századi felekezeti történetét. Az ismeretátadás mellett célunk megismertetni a diákokkal a rendelkezésre álló forrásokat, bibliográfiát, illetve az egyháztörténeti kutatás módszereit.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A félév végére a diáknak el kell sajátítania a legfontosabb egyháztörténeti alapokat, tudnia kell használni a rendelkezésre álló bibliográfiát, legfontosabb, hogy érzékelje az összefüggéseket Európa, Magyarország, Erdély történelmével, illetve azzal a konjunktúrával, amelyben az Erdélyi Református Egyház a katolikus reform és ellenreformáció (Habsburg Birodalom integráció) korában élt. Az egyháztörténeti ismeretek nem csak a történelmi szempontból fontosak. Hozzájárulhatnak a református identitás, az „öntudat” kialakulásához, megerősödéséhez. Nem lehet beszélni a református öntudatról, identitásról, amennyiben nem ismerjük annak 18. századi küzdelmét, beilleszkedési, túlélési küzdelmeit. Az előadások során a történeti közlés mellett helyet kap a multimédiás előadásmód, az önálló munka, a hallgatók megismerkedhetnek a legfontosabb forrásokkal, bibliográfiával.

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A 18. századi protestantizmus helyzete (bevezető gondolatok)	Előadás, egyháztörténeti történeti megközelítés	
2. Az Apafi kor, Bethlen Miklós kancellár diplomáciai tárgyalásai	Előadás, egyháztörténeti történeti megközelítés	

3. A protestáns elit tárgyalásai: az Alvinci és Mikes pontok.	Előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
4. A Diploma Leopoldinum	Előadás, történeti egyháztörténetitörténeti megközelítés	
5. Az erdélyi református intézményrendszer	előadás, történeti megközelítés, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
6. 18. századi erdélyi történetírás	előadás, történeti megközelítés, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
7. Az integráció kudarca (II. Rákóczy Ferenc vezette szabadságharc)	Előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
8. A Habsburg integráció: a Diploma Leopoldinum	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
9. VI. Habsburg Károly és az erdélyi Református Egyház	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
10. Az erdélyi református kollégium és partikularendszer	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
11. A Tereziánus korszak: Mária Terézia és az erdélyi református egyház	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
12. II. József és a református egyház	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
13. A Türelmi rendelet	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
14. A református egyház állapota a 18. századi rekatolizáció alatt: protestáns mártírológia és a Reformkor	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
Könyvészet: <ul style="list-style-type: none"> - Nagy Géza: A református egyház története 1608 -1714 I-II. Máriabesnyő – Gödöllő: Attraktor, 2008. - Révész Imre, A magyar református egyház története, Sárospatak, 1995. - Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tókéczky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998. - Pálffy Géza: Győztes szabadságharc, vagy egy sokféle sikert hozó felkelés? Br. 2009. Papp Sándor: Homonnai Drugeth Bálint fellépése Bocskai örököseként. Studia Carolensia, 2006, 1. szám. Papp Sándor: 		

<p>Török szövetség – Habsburg kiegyezés, Szeged, 2013.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Papp Klára – Jeney Tóth Annamária – Ulrich Attila: Báthori Gábor és kora, Debrecen, 2009. - A Gelejei-kánonok, a Szatmárnémeti Nemzeti Zsinat végzése, A Ruber-féle egyházi törvények, Budapest, 2020, 119. ISBN: 978 963 558 437 6. - Veress Endre: Bethlen Gábor fejedelem ifjúsága (Bethlen ifjúkori leveleivel), Erdélyi Múzeum, IX. évf. 6.sz.(1914. dec. 25.), 258-338. - Bethlen Erdélye, Erdély Bethlene, Kolozsvár, 2014,345-449. - Nagy László: A „bibliás őrálló” fejedelem: I Rákóczi György a magyar históriában, Budapest, Magvető, 1984. Péter Katalin: A fejedelemség virágkora (1606-1660). In: Makkai László – Szász Zoltán (szerk.): Erdély története II. 1606-tól 1830-ig, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988, 617-783. Buzogány Dezső: Harc a tiszta evangéliumért, 89-98. - Kovács Sándor Iván: Szenczi Molnár redivivus, Budapest, Ister, 2000. A Molnár Ferenc – Oszlanszki Éva: Szenci Molnár Albert zsoltárainak szövegahagyományozódásáról. A zsoltárok eredeti és a mai magyar református énekeskönyvben lévő szövegeinek összehasonlítása kommentárokkal; 2.bőv., jav. kiad., jav. utánny.; DE Magyar Nyelvtudományi Tanszék, Debrecen, 2012. Magyar nagylexikon, XVII. (Szp – Ung) Főszerk. Bárány Lászlóné, Budapest: Magyar Nagylexikon, 2003, 550. Új magyar életrajzi lexikon. VI. (Sz – Zs). Főszerk. Markó László, Budapest, Helikon, 2007, 780-781. - Rákóczi György levelezése, Budapest, 1992, Egyetemi Könyvtár, 72. II. Rákóczi György és kora, LHarmattan kiadó, 2009. - Catholice Reformare. A Katolikus Egyház a Fejedelemség korában, Szent István Társulat, szerk. Diósi Dávid, Marton József, Budapest-Kolozsvár, 2018. - Ana Dumitran- Gudor Botond- Nicolae Dănilă: <i>Román-magyar felekezeti közti kapcsolatok (a XVI. század eleje a XVIII század első évtizedei között) Relații interconfesionale româno-maghiare în Transilvania (mijlocul secolului XVI –</i> 		
--	--	--

primele decenii ale secolului XVIII),
Gyulafehérvár, Altíp kiadó, Alba Iulia, 2000

- Csepregi Zoltán, Magyar pietizmus, 1700-1756, Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 2000.
- Font Zsuzsa, Erdélyiek Halle és a radikális pietizmus vonzásában, Szeged, 2001.
- Zachar József, A Thököly-szabadságharc hadtörténeti és hadművészeti szempontból. In: Hadtörténelmi Közlemények, 2005/3, 400-411. Varga J. János: A török orientáció változatai Magyarországon. Wesselényi-Apafi-Thököly 1663-1683. In: Történelmi Szemle 2007/2, 189-197.
- **Gudor Kund Botond, „Der Siebenbürgischer Protestantismus in 18. Jahrhundert”, *Die Union der Rumänen Siebenbürgens mit dem Kirche von Rom*, Band 2, von. 1701-1761, Editura Enciclopedica, Bukarest, 2015, 448-528.**
- **Mályusz Elemér, Magyarország története a felvilágosodás korában, Osiris, Budapest, 2002.**
- Gonda Imre- Niederhauser Emil, A Habsburgok, Budapest, 1987.
- Éva H. Balázs, Hungary and the Habsburgs 1765-1800, Budapest, 1997.
- Katus László, A modern Magyarország születése 1711-1914, Pécs 2021.
- ifj. Barta János, A meg nem értett királynő. Mária Terézia az uralkodó, Budapest 1994.
- Vértelen ellenreformáció. Reformáció öröksége 2. szerk. Csorba Dávid, Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, 2020.
- **Mályusz Elemér, A Türelmi Rendelet II. József és a magyar protestantizmus, Attraktor, Máriabesnyő-Gödöllő, 2006.**
- Gudor Kund Botond- Daniel Dumitran, *Identitate confesională și toleranță religioasă în secolele XVIII-XXI* (konferenciakötet), *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica*, 15/2, 2011, Mega kiadó, Cluj, 1-436
- Gudor Botond-Kurucz György-Sepsi Enikő (szerk.), *Egyház, művelődés és társadalom Bod Péter korában-konferenciakötet*, L'Harmattan, Budapest, 2012, 1-307
- **Graeme Murdock: *Calvinism on the Frontier 1600–1660: International Calvinism and the Reformed Church in***

<p><i>Hungary and Transylvania</i>, Oxford University Press, 2000 ISBN: 9780198208597</p> <ul style="list-style-type: none"> - Carter Lindberg (ed.): <i>The European Reformations Sourcebook</i>, Blackwell, 2000. - István Keul (ed.): <i>Early Modern Religious Communities in East-Central Europe: Ethnic Diversity, Denominational Plurality, and Corporative Politics</i>, Routledge, 2009, ISBN: 9780754665802, Fő releváns fejezetek / oldalak: <ul style="list-style-type: none"> • <i>The Reformation and Religious Coexistence in Sixteenth-Century Transylvania</i> (pp. 33–52) • <i>Confessionalization and Political Power in Transylvania</i> (pp. 121–142) - Gudor Botond (szerk., román-magyar előszó, átírás, jegyzetapparátus), <i>Bod Péter: Az erdélyi románok egyháztörténetének két könyve, 1745, 1764</i>, Háromszék Vármegye Kiadó, Státus Kiadó, Sepsiszentgyörgy-Csíkszereda, 2012, 1-388.. 		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Az erdélyi Fejedelemség krízishelyzete (okok és folyamatok)	diákok előadása, kérdések megvitatása	
2. A nyugati protestáns diplomácia (holland, svájci, angol, német) és az erdélyi reformátusok	diákok előadása, kérdések megvitatása	
3. A Mikes és Alvinci diplomák szövegelemzése	diákok előadása, kérdések megvitatása	:
4. A reformátusok és a Diploma Leopoldinum (a Diploma szövegelemzése)	diákok előadása, kérdések megvitatása	
5. A Főkonzisztórium kialakulása	diákok előadása, kérdések megvitatása	
6. Bod Péter, Debreczeni Ember Pál és Hermányi Dienes József egyháztörténete	diákok előadása, kérdések megvitatása	
7. II. Rákóczi Ferenc és az erdélyi reformátusok	diákok előadása, kérdések megvitatása	
8. A protestáns lelkészek és tanítók (tanárok) helyzete a 18. században, templomfoglalások, a görögkatolikus egyház és a reformátusok	diákok előadása, kérdések megvitatása	
9. A ref. kollégiumok helyzete a 18. században , oktatási reformok, normák és fejlesztések (Nagyenyed, Udvarhely, Kolozsvár, Marosvásárhely)	diákok előadása, kérdések megvitatása	
10. Házasságjogi és oktatásügyi reform és döntések, a püspöki homagium eskü bevezetése	diákok előadása, kérdések megvitatása	

11. Az erdélyi felvilágosodás protestáns képviselői: lelkészek és nemesek	diákok előadása, kérdések megvitatása	
12. A Türelmi Rendelet erdélyi következményei és a Főkonzisztórium	diákok előadása, kérdések megvitatása	
13. Szellemi mozgalmak a 18. századi ref. Egyházban és a heterodoxia (perek)	diákok előadása, kérdések megvitatása	
14. Protestáns mártírium a gályaraboktól az 1738-ban történt erdélyi egyházi retorzióig	diákok előadása, kérdések megvitatása	
<ul style="list-style-type: none"> - J. Halász Margit, Könyves szakmák a Kárpát medencében a 16-19 században, Debrecen, 2002. - Kurta József: Tofeus Mihály kolligátuma. In: Ref. Szemle 95.3 (2002), 444-447. Kurta József: Tofeus Mihály (1624 – 1684). In: Ref. Szemle 104.6 (2011), 651-658. - Jakó Zsigmond, Társadalom, egyház, művelődés, Budapest, 1997 - Benda Kálmán, Bocskai István, Századvég, Budapest, 1993. - R. Várkonyi Ágnes: Az önálló fejedelemség utolsó évtizedei (1660 – 1711). In: Erdély története II: 1606-tól 1830-ig. Szerk. Makkai László, Szász Zoltán, 3. kiad., Budapest, Akadémiai Könyvkiadó, 1988, 784-971. - Nagy Géza: A református egyház története 1608-1715 I-II. Máriabesenyő-Gödöllő: Attraktor 2008. = Historia Incognita, 22. - Makkai László, Bethlen Gábor emlékezete, Magyar Helikon, 1980. - Bethlen Gábor krónikásai, Gondolat kiadó, 1980. - Bethlen 1613. A Kód, Magyar Nemzeti Múzeum, 2014. - Rákócziak öröksége, szerk. Tamás Edit, Sárospatak, 2018. - Rákóczi tükör. Naplók, jelentések, emlékiratok a Rákóczi-szabadságharcról. A kötet[ek] anyagát felkutatta, válogatta, szerkesztette, az előszót és a naplórészeket bevezető kistanulmányokat írta: Köpeczi Béla R. Várkonyi Ágnes. A jegyzeteket írta és a mutatókat összeállította Bánkúti Imre. I-II.köt. Bp, 1973. (Magyar Századok), Szépirodalmi: 2. kiad.: Bp., 2004 (Millenniumi Magyar Történelem. Források) Osiris Magyar Tudománytörténeti Intézet – SOKML - I. Rákóczi Ferenc élete és törökországi emigrációja. (Szerzők: Balla Antal, Dávid Géza, Fodor Pál, Köpeczi Béla, Nagy Ferenc, Somogyi Gréta, Tasnádi Edit, Tóth Csaba, Tóth Ferenc) Kétnyelvű kötet, magyar és 		

<p>török nyelven. A Magyar-Török Baráti Társasága kiadása, Budapest, 2005, 173.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarnóc Márton, Erdély művelődése Bethlen Gábor és a két Rákóczi György korában, Gondolat kiadó, Budapest, 1978. - Kurta József, Egyház és könyv I. Rákóczi György művelődéspolitikájában. In: <i>Református Szemle</i> 94.1 (2004), 72-76. - Herczeg Ferenc: Pro Libertate! Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2007. - Pokoly József: Az erdélyi református egyház története. Az erdélyi ev. ref. Egyházkerület állandó igazgató-tanácsának megbízásából, Budapest, 1904. (I. 1556-1604., II.1605-1690., III.1691-1780, IV. és V. egyházi intézmények története) - Kathona Géza: Fejezetek a török hódoltsági reformáció történetéből, Budapest, 1974. - Bod Péter, Önéletírás, Kolozsvár, 1945. - Bod Péter a historia litteraria művelője, Universitas kiadó, Budapest, 2004. - Erdély története (A kezdetektől 1606-ig), szerk. Makkai László, Budapest, 1988. - Gudor Botond, „Leiden, the formative space of the transylvanian academical pilgrimage. Case of Bod Péter (1712-1769)” in <i>The Historiographical Paradigm change in 18th century Transylvania</i>, ed. Argonaut, Kolozsvár, 2009. - Gudor Kund Botond, Bod Péter (1712-1769) a történetíró, Erdélyi Egyháztörténeti Könyvek 3, Tortoma Kiadó, Barót, 2018, 1-510 - Köleséri Sámuel és az európai korai felvilágosodás, Kölesériania 3, Tanulmányok és szövegek, Kolozsvár, 2016. - L'Europe de Lumières, Europa der Aufklärung, Budapest, 2015. - Siebenburgen in der Habsburgermonarchie von Leopoldinum bis zum Ausgleich, szerk. Lengyel Zsolt, Wienn A. Ulrich, Wienn, 1999 - Hagyomány. Identitás. Történelem, szerk. Kiss Réka, Lányi Gábor, L'Harmattan, Budapest, 2019. - Sípos Gábor, Az erdélyi református főkonzisztórium kialakulása 1668-1713- (1736), Kolozsvár, 2000. 		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A **18. – 19. századi protestáns egyháztörténet** tantárgy oktatása nem csupán történeti ismeretek átadását szolgálja, hanem hozzájárul a hallgatók szakmai identitásának, kritikai gondolkodásának és kulturális érzékenységének fejlesztéséhez is. Az **episztemikus közösségek** – tudományos intézetek, kutatócsoportok, teológiai karok – elvárása, hogy a tantárgy a korszerű történetkutatás módszertanával és interdiszciplináris szemlélettel tárgyalja a reformáció intézményi, teológiai és társadalmi hatásait, különösen a közép-európai és erdélyi kontextusban. A **szakmai egyesületek** (pl. egyháztörténeti társaságok, lelkészképző testületek) hangsúlyozzák a felekezeti hagyományok pontos ismeretét, a forráskritikus gondolkodást és a vallási pluralizmus iránti nyitottságot. Végül, a **szakterület reprezentatív munkáltatói** – iskolák, egyházkerületek, levéltárak, kutatóközpontok – olyan végzett hallgatókat várnak, akik képesek történeti ismereteiket alkalmazni az oktatásban, a gyülekezeti nevelésben vagy akár a kulturális örökség közvetítésében. A tantárgy tartalma így nemcsak tudást közvetít, hanem hozzájárul ahhoz is, hogy a hallgató értéktudatos, reflektív és felelősen gondolkodó szakemberré váljon, aki aktív résztvevője lehet az egyház és társadalom közös történeti tudatának formálásában.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Protestáns egyháztörténeti alapfogalmak ismerete. Az egyháztörténet kiemelkedő alakjai munkásságának szakszerű, reflektív bemutatása, értelmezése és értékelése	Írásbeli	50 %
10.5 Szeminárium	A protestáns egyháztörténet kiemelkedő alakjai munkásságának bemutatása az adott személy egyháztörténeti szerepének ismertetésével	Folyamatos, valamint a házi dolgozat kiértékelése	50 %
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
A protestáns egyháztörténet nagy alakjainak munkásságában való tájékozottság (fontosabb gondolatok, történések ismerete). Az egyháztörténeti alapfogalmak ismerete és szakszerű alkalmazása – írásbeli vizsga. A szemináriumi dolgozatok leadásának határideje december 15. A bemutató időtartama 15-20 perc (power point), a dolgozat 8-15 oldal terjedelemben szükséges leadni (12 TM betűtípus, 1,5 sortávolság), word formátum, amelyet be kell küldeni e-mailben word formátumban a tanárnak. Az utolsó órán megtartott szeminárium leadása a vizsgaszesszió ELŐTT történik			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)

 <p>A fenntartható fejlődés általános ikonja</p>	
---	--

Kitöltés időpontja:
2025. 06. 19.

Előadás felelőse: Dr. Gudor Kund

Botond

Szeminárium felelőse: Dr. Gudor Kund

Botond

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

Intézetigazgató: